

1940

A U G U S Z T U S

T A R T A L O M

Vásárhelyi János püspök: Pásztorlevél. —
László Dezső: Önuralom 1940. szept. 1-én. —
M. Nagy Ottó: A teremtet világ. — H. J.:
Odaáldozás. — Kozma Tibor: Oh, én nyomor-
ult ember!... — Sipos Géza: Szenvedés és
dicsőség. — Biró Sándor: Német vélemény a
reformátusok értékéről. — Farkas Jenő:
Franciaország Isten kezében. — IRODALOM
ES MŰVÉSZET. — HIREK.

1940-ben megjelent könyvek:

A szórványmunka elvi és gyakorlati kérdései Lej	
Szerkesztette Dr. Imre Lajos	25
Vásárhelyi János: Számadás. Tanulmányok, cikkek, előadások, 240 oldal	200
László Dezső: Uram, taníts minket imádkozni! Középiskolai imakönyv	8
Szívemet hozzád emelem. Ref. imakönyv	8
Borbáth Dániel: Francke, az árvák atyja. A Református Könyvtár kiadványa a belmisszió nagy hősről, aki „Bízott Istenben“.	10
Orth Győző: Isten harsonája (Zwingli élete)	10
Nutzinger—Orth Győző: Haláltánc Középkori misztériumjáték	10
Dr. Nagy Géza: Geleji Katona István személyisége levelei alapján	30

Kapható! *A jugoszláviai református egyház* **Kapható!**

Énekeskönyve

490 énekkel, Heidelbergi Kátéval, imákkal és énekmutatóval, Kálvin Jánosnak a zsoltárokhoz írt előszavával.
Ára 120 lej.

A Kálvin-Kommentárok megjelent kötetei

Timótheushoz írt levelek 150 lej.
Synoptikus evangéliumok I. rész 180 lej.

A „Dolgozatok a református theologiai tudományok köréből“ o. füzetcsorozat legújabb száma!

DR. TAVASZY SÁNDOR:

Az ethika mai kérdései.

Ára 15 lej.

Mi szükségünk van az Ótestamentumra

Irla: Dr. Gönczy Lajos. Ára 20 lej.

KOZMA TIBOR:

Téma és textus a prédikációban

Ára 25 lej.

Horváth Jenő: Most szedtem a fáról

Elbeszélések --- 50

A mi meséink. 30 magyar népmese, 170-180 oldal, 18 illusztrációval, jó papíron, kötve 70
olcsóbb papíron, füzve 40

Megrendelhetők az „IFJÚ ERDÉLY“ iratterjesztésében.

KIÁLTÓ SZÓ

SZERKESZTI: DR. TAVASZY SÁNDOR // FŐMUNKATÁRSÁK: BIRÓ SÁNDOR ÉS LÁSZLÓ DEZSŐ.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL: KOLOZSVÁR, KOSSUTH LAJOS-UTCA 38. SZÁM.

Kéziratok, előfizetési díjak ide küldendők. — Előfizetési díja félévre 50 Lel, egész évre 100 Lel.

XIV. ÉVFOLYAM

1940 AUGUSZTUS

8. SZÁM.

Bejegyezve a kolozsvári Törvényszéknél 1507/1938, 27. folyó számmal.

Pásztorlevél.

Püspöki körlevél valamennyi nagytiszt. Esperes és tiszt. Lelkész aának.

Felkérem szolgatársaimat, hogy a leveletem a következő vasárnapon a délelőtti istentiszteleten olvassák fel.

Szeretett Testvéreim!

Kegyelem néktek és békesség Istentől a mi Atyánktól és az Úr Jézus Krisztustól.

Kedves Atyámfiai! Nagyon nehezen tudom megtalálni a szavakat, amelyekkel most a Ti lelki édes anyátok, református Anyaszentegyházunk nevében szólanom kell és szólni kívánok Hozzátok. Ha az embert nagyon nagy öröm, vagy nagyon nagy bánat éri, az első pillanatban csak megtelik a szeme könnyel, elszorul a szíve és nem jön szó az ajkára. Ilyenkor csak megtudjuk szorítani egymásnak a kezét és egymás vállára tudunk borulni.

Érhetett-é nagyobb öröm, mint amely minket ért, mint az az öröm, hogy újra egyesülhetünk testvéreinkkel és a közös magyar haza gyermekei lehetünk. De ki ne értené meg azoknak a bánatát, akik most már újra elszakadnak tőlünk, tőlünk, akikkel együtt élték át az utóbbi két évtizednek gondjait, küzdelmeit, nehézségeit.

Hogyan tudná az ember két felé tépni a szívét, hogy az egyik fele örvendjen és a másik fele bánkódjon? A Ti lelki édes anyátoknak, a mi Anyaszentegyházunknak egy szíve van és ha valamikor, most értem, hogy mit jelent az Apostoli figyelmeztetés: Örüljete az örülőkkel és sirjatok a sirókkal.

Örvendezek és strok is és úgy trom meg Nektek ezt a pásztorlevelet.

Legyen az első szavam a bánkódóké. Nem a magam szavával szólok Hozzátok, hanem az Isten igéjével. Ezt izenem nektek: „A lecsüggesztett kezeket és az ellankadt térdeket egyenesítsék föl és lábaitokkal egyenesen járjatok, hogy a sánta el ne hajoljon, sőt inkább meggyógyuljon. Kövessétek mindenki irányában a békességet és a szentséget, amely nélkül senki sem látja meg az Urat, vigyázzván arra, hogy az Isten kegyelméből senki el ne szakadjon, nehogy a keserűségnek bármely gyökere fölnevekedvén megzavarjon és ez által sokan megfertőztessenek.“

„Engedelmeskedjétek előljáróitoknak és fogadjatok szót, mert ők vigyáznak lelkeitekre, mint számadók.“

Vegyétek tudomásul, hogy mi, a Ti Őrálloítok, vigyázunk a Ti lelkeitekre. Átérezzük gondotokat, kétségeiteket. Soha meg nem szününk imádkozni és dolgozni értetitek Igazgatótanácsunk rendelkezett, hogy a Ti ügyeiteknek intézését legyen, aki a kezébe vegye ott is. Lelkészek, tanítók, presbiterek, férfiak és nők erősítsétek meg a szíveteket, maradjanak meg a helyükön, a fiatalság is tisztességtudóan, fegyelmezetten viselkedjék. Legyetek ezután is törvénytisztelő munkás, becsületes polgárok és egyháztagok és így mutassátok meg, hogy mi egy történelmi nemzetség vagyunk, amelyik minden körülmények között hűségesen és becsületesen tölti be rendeltetését. „Ne dobáljátok el hát bizalmatokat, melynek nagy jutalma van.“

A második szavam azoké, akiknek csordultig tele van a szíve örömmel. Hozzátok már kevesebb a szavam, mert ti tudjátok, hogy minden dolgotokban immár testvérkezdek intézik sorsotokat és irányítják jövőtöket, nemcsak az Anyaszentegyház körében, hanem az állami életben is. Titeket csak arra kérlek, hogy meg ne vesétek, de becsüljétek meg a nagy ajándékot, amelyben részesültök és hordozzátok szívetekben az apostoli intelmet: „És meg ne szomorítsátok Istennek ama szent lelkét, aki által megpecsételtettetek a teljes váltság napjára. Minden mérgesség és fölgerjedés és harag és lárma és káromkodás kivettessék közületek minden gonossággal együtt. Legyetek pedig egymáshoz jóságosak, irgalmasok, megengedvén egymásnak, miképpen az Isten is a Krisztusban megengedett néktek.“ Az apostoli tanács és intelem követése által legyetek méltók elhivatástokhoz és meg ne szentégtelenítsétek az örömet, amelyben Isten kegyelme részesített Titeket. A bosszú közönséges és emberi dolog, de a nagylelkűség, az igazság, a szeretet, a megbocsátás krisztusi és isteni dolog. Az az igazán Isten szerint való ember, aki ezt tudja gyakorolni. Így ezen az úton járjatok. Ez az út is vitt át mindig a haldából az életbe.

Az ittmaradottakért és az elszakítottakért egyformán érző és szerető szívvvel imádkozom értetitek, hogy az Istennek békessége, mely minden értelmet felülhalad, őrizze meg szíveiteket és gondolataitokat a Krisztus Jézusban

Kolozsvár, 1940 szeptember 4.

VASÁRHEYI JÁNOS
püspök.

Önuralom.

1940 szept. 1-én.

Mint a megromlott és kerítés nélkül való város, olyan a férfi, akinek nincsen birodalma az ő lelkén.
Példabeszédek 25:28.

A régi időkben erős kőfallal vették körül a városokat. A várfalba vágott kapuknál derék örök állottak. Az ő tudtuk és beleegyezésük nélkül senki sem jöhetett be a városba, se ki nem mehetett abból. Az örök fölött az egész város rendjére és békéjére a várparancsnok vigyázott. Mindenről tudott, ami a várban történt. A neki engedelmeskedő katonák szolgálata jó és rossz időben egyaránt biztosította a város rendjét és békés életmenetét. Jaj volt

annak a városnak, amelynek falai leomlottak, vagy amelyiknek felbomlott a belső rendje. Az ilyen város a külső és belső ellenségeknek egyaránt martalékaul esett.

Mindezt azért mondtam el a régi városokról, mivel ilyen régi városhoz hasonlítja a mai Ige az embert. Olyan az ember, mint egy város. Az ember belső világában annyiféle érzés, gondolat, indulat, szenvedély és bűn él, mint ahány lakója van egy városnak. Az igazi, egészséges ember belső lelki világának lakóit nem hagyja kerítés és várparancsnok nélkül. Isten Igéje azt követeli, hogy a keresztyén ember szilárd és biztos falakkal vegye körül egész

belső világát s egyénisége központjában egy nagyon megbízható, erőskezű várparancsnokot alkalmazzon. Egészen röviden azt mondhatjuk, hogy Isten Igéje a keresztyén embertől belső fegyelmet és önuralmat kíván. Erre a belső fegyelemre és önuralomra mindig szüksége van a keresztyén embernek, hiszen szomorúan tapasztalja, hogy mennyi ellentétes érzés, gondolat, indulat és szenvedély szántja végig lelkét egy nap alatt, s tudja, hogy mennyi meggondolatlan és helyrehozhatatlan rossz cselekedetre ragadtatja magát az önuralom elvesztése által. De ezen az egyéni tekinteten túl az önuralomnak óriási társadalmi és közéleti jelentősége is van. Néha népek, városok, intézmények, családok sorsa fordult meg azon, hogy léptek-e elő igazi férfiak, akiknek birodalmuk volt a saját lelkük felett. Egyedül csak az önuralom birtoklása teszi az embert alkalmassá és méltóvá arra, hogy mások fölött örködjék és munkáját mások javára végezze.

Mai lelki állapotunkban mindenki terveket készít, előre gondol az elkövetkező napokra. Isten Igéje nem kifelé való tekintésre, hanem mindenek előtt belső számadásra kötelez. Megkérdi tőlünk, milyen város a te lelked? Olyan, mint a megromlott, kerítés nélküli város, amelyben szabadon tobzódnak a legféltelenebb érzések, gondolatok és indulatok, vagy biztosan meg van rendszabályozva, s uralkodik felette egy magasabb biztos erő? Ebben a percben nincs aktuálisabb lelki kérdés, mint az igazi keresztyén önuralom jelentőségének felismerése és megerősítése sajátmagunkban.

I.

Az ember lelkét a legkülönbözőbb *külső* hatások érintik. Annak az embernek van önuralma, aki a külső hatásokra a saját és övéi igazi érdekeinek legmegfelelőbbben tud visszahatni. Mennyi helyrehozhatatlan hiba, soha jóvá nem tehető bűn származott már abból, hogy a reánkzúduló váratlan és rendkívüli körülmények között, elvesztettük önuralmunkat.

Az igazi keresztyén ember lelke olyan, mint a jól körülkerített város. A végtelen élet legkülönbözőbb hullámai csapódnak fel körülötte, a legkülönbözőbb idegenek kérnek bebocsáttatást, de az erős falakról visszahullanak a szennyes hullámok, s a kapukon csak az jöhet be, akinek a jelenléte az egész városra nézve kívánatos.

De nemcsak a külső behatásokkal, hanem a *bennünk* elevenen élő érzésekkel, gondolatokkal, indulatokkal és szenvedélyekkel szemben is önuralomra van szükség. Az igazi keresztyén ember soha sem érzései, gondolatai, indulatai, még kevésbé szenvedélyei, hanem mindig Isten legmagasabb parancsai szerint cselekszik. A keresztyén ember lelkében rend van, mert szilárd fal védi a külső behatásokkal szemben, s belső indulatai fölött a leghatalmasabb lelki erő: Isten parancsa uralkodik.

Hogyan kell tehát a keresztyén embernek a rázúduló külső hatások és a lelkében élő különböző tevékenységek között rendet teremtenie?

Az ilyen önuralom megvalósulásának az a titka, hogy ki az Ura a lelkemnek? A keresztyén vallás egyik legnagyobb ajándéka az, hogy bennünket szerető Urat emel trónra az ember lelkében. Ez az Úr nem más, mint maga az Úr Jézus Krisztus, és a trón, amelyen ül: az ember hite. Minél inkább helyet adunk a szívünkben Jézus Krisztusnak, annál biztosabbá válik lelki életünk rendje.

Krisztus mindenek előtt *szemet ad* arra, hogy *kívülről* kit és mit engedjünk be belső világunkba és kit és mit fogadjunk be oda. Krisztus olyan öröket állít lelkünk kapujába, akik csalatkozás nélkül felismerik, hogy ki az igazi ellenség és barát. A keresztyén ember *megszűri* a hozzá érkező külső hatásokat. Ez két feladatot jelent: *először* az Istentől nyert *gondolkodó* és *ítélőképes*ségével felismeri, majd belső összefüggésbe hozza az új hatásokat lelki világa eddigi tartalmával. Megvizsgálja, hogy a külső hatásokra következő visszahatásai az egyes esetekben milyen következményekkel járnak. De itt nem áll meg a keresztyén ember, hanem felteszi a *második* kérdést: vajjon mi *Istennek* a célja mindazzal, ami velem és körülöttem történik? Istennek ezt a magasabb célját mindig Krisztus keresztyének a fényében ismeri fel. Nem mindig az a siker, ami annak látszik, nem mindig az a leverettetés, ami annak tűnik fel. A szégyenből, megaláztatásból több és szebb élet fakadhat, mint a dicsőségből. Jézus szavai szerint a türelmesek, a szelídek és alázatosak nagyobb győzelmet aratnak, mint azok, akik türelmetlenek, fennhéjázók és erőszakosak. Igaza volt annak a bölcsnek, aki azt ajánlotta, hogy az ember számoljon el százig, mielőtt visszahatna mindarra, ami vele történik, azaz az ember gondolja végig minden cselekedetének összes okait és következményeit. Mi ezt a bölcs mondást azzal egészítjük ki, hogy az ember miután elszámolt százig, gondoljon arra, hogy vajjon Istennek mi a szándéka és terve az életét ért változással, s addig ne tegyen semmit, amíg azt határozottan fel nem ismerte.

Ugyanígy segít Krisztus a lélek *belső* világának rendbeszedésében is. A keresztyén embert az Ige nagyon határozottan figyelmezteti arra, hogy az ellenség belül van a várfalakon: ott intézkedik az ember lelkének közepében a *bűn*. Azután arra figyelmeztet az Ige, hogy az egész lelkünk minden tevékenysége hajlamos arra, hogy engedjen a bennünk lakozó bűnnek. Emellett Isten megmutatja a bennünk virtuoskodó lelki hatalmaknak a *sorrendjét*. Az Ige világánál felismerjük az ösztönök, szenvedélyek, indulatok féltelen áradását, egész lelkünket elöntő ijesztő tömegét. Figyelmeztet az Ige, hogy

ezeknek a hatalmaknak nem szabad az életünkben *központi helyet* biztosítani. Még csak nem is józan eszünknek, kiművelt értelmünknek, hanem kizárólag a *hitnek* kell a lélek feletti hatalmat átengedni. Ennek is megvan a szerves oka: a hit az embert felülemeli önmagán, hozzákapcsolja a mindenség Urához, az élet igazi forrásához. A hit által vezetett ember: Isten világosságában látja az élet külső és belső összefüggéseit s ebből kifolyólag a leghelyesebb életparancsokat nyeri.

Valamikor még nyakas kálvinistáknak neveztek bennünket. Ez a nyakasság azt jelenti, hogy a református ember Isten előtt felszámolja élete kis és nagy eseményeit, meghallgatja Isten parancsait s azokhoz állhatatosan ragaszkodik. Sem a körülményektől, sem belső pillanatnyi indulataitól és felhevüléseitől nem engedi magát vezettetni.

II.

A keresztyén ember önuralmának *három célja van: Isten* dicsőségét szolgálja, *embertársai* javát munkálja s *önmaga* igazi méltóság-tudatát biztosítja.

Isten dicsőségének a szolgálatába nem állhat az az ember, aki örökösen a külső körülményeknek és belső fékezetlen erőinek a rabja. A szent Istennek örökkévaló tervei vannak. Ezekbe a tervekbe csak azok láthatnak bele, akik életüket a hitben alája rendelték Isten akaratának, akik kiharcolták saját magukban a hit szabadságharcát s hitüket tették életük legbensőbb rugóijává.

De *embertársaink*, felebarátaink és atyánkfiai javát sem munkálhatjuk az igazi önuralom nélkül. Hogy a mások javára végzett különböző foglalkozási ágakban milyen döntő jelentősége van az önuralomnak, arról nem kell beszélni. Ugyanezt az önuralmat kell belevinni a magán

érintkezésekbe, a közélet feladatainak szolgálatába.

Végül semmi sem alázza meg annyira az embert *önmaga* és mások előtt, mint a meg gondolatlan, pillanatnyi befolyás alatt vagy hirtelen szenvedélyfellángolásban elkövetett cselekedet. Viszont akkor érezzük igazán, hogy Isten gyermekének tekinthető emberek vagyunk, ha külső és belső világunk pillanatnyi hatását legyőzve, Isten akaratát tudtuk szolgálni.

Az az egyház és gyülekezet, amelyhez mi tartozunk, az élet sok-sok változásában megmutatta, hogy ismeri a keresztyén önfegyelem törvényeit: nem válik sem a külső körülményeknek, sem a belső indulatoknak rabjává, hanem felülemelkedve az élet hullámain és az egyéni lélek vak indulatain és érzelmein, Isten gyermekéhez méltóan, az ő félelmében mások javára cselekszik. Ezt nem elég csak magunk számára venni tudomásul, ennek a gondolatnak másokat is meg kell nyernünk.

A belső önfegyelemből származik a leghatalmasabb közösségi tényező: a másokért végzett *munka*. Egyedül csak a munka méltó eszköz arra, hogy átalakítsuk környezetünk világunkat. Isten belső önfegyelmet és abból következő komoly építő munkát vár tőlünk. Így akarja általunk a maga dicsőségét, mások javát és tulajdon üdvösségünket munkálni.

Ezeknek az időknek két jelszava van: *Rend és munka!* Ez a két szó a keresztyén ember számára Istentől rendelt kötelesség, út az ő dicsőségének és embertársaink javának szolgálatára.

Isten szava arra kér bennünket, hogy vonjunk határozott határt külső világunk és lelkünk közé, emeljük úrrá a lelkünk felett Istenben megalapozott hitünket, hogy így önfegyelmünk és tervszerű munkánk mindenki előtt igazolja Istentől nyert keresztyéni hivatásunkat.

László Dezső.

A teremtett világ.

Róm. 8: 18–22. v.

Kiváltság az, ha valamiről *Isten ígéje* szerint beszélhetünk. Isten Lelkének ajándéka. Aki ezt a kiváltságot elnyeri, ugyanazokat a szavakat használja, mint a másik ember, de egészen más törvényű összefüggésben. Megszokott gondolatait szétöri Isten Lelkének világossága. Isten szerint való gondolatok lesznek úrrá felette.

Pál apostol a rómaiakhoz intézett levelében *Isten szerint* beszél a *teremtett világról*. Arról a világról, amelyről mi is szoktunk beszélni, de a magunk gondolkozásmódja szerint. Kiséreljük meg legjellemzőbb gondolatait szembeállítani a *teremtett világra* vonatkozó megszokott felfogásunkkal.

Pál a *teremtett világot* abban az *összefüg-*

gésben nézi, amelyben ez *teremtő Úrával* áll. Ez az összefüggés szétszakíthatatlan. A *teremtett világ* a *teremtője* nélkül el nem képzelhető és el nem gondolható. Teremtőjében nyugszik e világ eredete, sorsa, jövődjéje. Teremtője nélkül nem lenne, egyedül neki köszönheti eredetét. Teremtőjétől függ fennmaradása és teremtője határozza meg célját. Az tehát az egyedül természetes, hogy mindent, ami a *teremtett világra* vonatkozik, a *teremtő Isten szerint* nézzünk és gondoljunk. E legteljesebb összefüggést figyelembe nem vevő gondolat nem a *teremtett világra* vonatkozik,

Emberi gondolkozásunk rendszerint ez utóbbi alapvető hibának az áldozata. Mi a *teremtett világról Isten nélkül* és a *magunk szem-*

pontja szerint szoktunk gonólközni. Azt, hogy a világot Isten teremtette, elszigetelt megállapítás-ként fogadjuk el. Úgy bánunk vele, mint egy múzeumi tárgy feliratával, mely a tárgy származására hűzve ad felvilágosítást. Jó, ha rajta van a tárgyban, de hétkülle is tudunk a tárgyban gyönyörködni és tudjuk azt értékelni. A teremtett világot mi **tetszésünk** vagy **nem** **tetszésünk** szerint ítéljük meg, nekünk hozott haszná szerint becsüljük és hozzánk viszonyított voltában csodáljuk. Elragadtatásunkat fejezzük ki, ha földünknek az a darabkája, amelyet szemünk és érzékeink átfognak, vonzó tulajdonságaival derült hangulatot ébreszt bennünk. Újjongunk, ha eddig ismeretlen részeit ismerjük meg a teremtett világnak, akár vidékekben, akár körülményekben, akár az ásvány-, növény- vagy állatvilágban. Megszédülünk, ha az érzékeink számára kevésbé megközelíthető részeivel ismerkedünk meg a teremtett világnak. Milyen csodálatos a nagyon kicsi teremtmények világa és milyen megsemmisítő azoké a nap- és világrendszereké, amelyekben földünk úgyszólván észrevehetetlen parányi atomtöredék! Hát még a titokzatosságában kieméríthetetlen láthatatlan világ: a lélek, a szellem világa! De mindez csak akkor ilyen csodálatos és félelmes, ha **magunkhoz** hasonlítjuk. Isten szerint és Istenhez, teremítő Urához viszonyítottan mindez semmiség: egyedül tőle függ, hogy van vagy nincs. Ez a teremtett világ **Isten** teremtett világa. Pál Isten teremtett világának a **helyzetével** is foglalkozik. Megállapítja róla, hogy **hiábavalóság** alá rekesztetett és a **mulandóság** szolgátságában van. Isten teremtett világával az történt, aminek rendeltetése és célja szerint nem szabad lett volna történnie. Istennel való teljes összefüggése megszakadt. Elvesztette azt a közösséget, amely életet jelentett neki. A mulandóság, a halál leigázta. Elvesztette azt a szabadságot, amelyben értelme és célja volt, hiábavalóvá, értelmetlenné és céltalanná vált. Érthetetlen és megsemmisítő romlás szakadt rá. De mindez nem a teremtett világ belső hibájából. Nem veleszületett betegség robbant ki benne és okozta romlását. Kivülről támadó, lehetetlen hatalom igázta le és rombolja. Itt az apostol utal a bűnre, az embernek ezzel kapcsolatos szerepére és Istennek, a megsértett teremőnek, döntő magatartására. A teremtett világ értelmének, szabadságának és életének az emberben és az ember által kellett volna kivirágoznia és teljesebbé jönnie és éppen az emberen keresztül következett be a romlás.

Ez az érthetetlen és gyökerében szomorú helyzet éles ellentétben áll azzal a gondolatsorral, amelyet mi a magunk szempontjai szerint alakítunk ki a teremtett világ helyzetéről. Mi hibákat, fogyatékoságokat látunk a csodálatos világban, zavarokat fedezünk fel, de mindig kisebb jelentőségűeket és megszüntethetőket. Legfeljebb muló betegségnek tekintjük a teremőtség álla-

potát, nem halálos romlásnak. Nem látjuk, hogy igazi, Istentől nyert értelme veszett el, változásokról ábrándozunk. Nem látjuk, hogy szabadságát vesztette el, átkos szolgátságba süllyedt, mi fejlődést emlegetünk. Nem látjuk a lassú halált, makacsul ragaszkodunk derülátásunkhoz. Egyszóval nem látjuk a világot és benne az ember Isten szerint való **rettenetes** és **menthetetlen helyzetét**. Nem látják azok sem, akik a világ rossz-szóságáról, romlottságáról és értelmetlenségéről beszélnek, de nem Isten szerint, hanem borúlátó emberi hangulatoknak engedve.

Pál gondolkozásának legfontosabb vonása az, hogy az eddig említettek fölött látja a teremtett világ **reménységét** és igazi, Isten szerint való **jövendőjét**. A reménységről úgy beszél, mint mélységes sóvárgásról és megszakítatlan várakozásról. A teremtett világ vágyakozik a hiányzó, fájdalmasan nélkülözött szabadság után. Az a hiábavalóság, amelyik reánehazedik, megsemmisítően súlyos, de nem reménytelen. A teremtett világ szenved, gyötrődik és vergődik a halál, a mulandóság kötelékei között, de látja maga előtt a dicsőséget, amely Istentől való és vár rá. Az emberek helyett, akik maguk is a teremtett világgal együtt vergődnek a bűn és halál karjaiban, reménykedik **Isten gyermekei** újjászületésében. Isten azokat az embereket, akik csak növelték a világ nyomorúságát, akik eszközei voltak megromlásának, újjászüli és dicsőségének terjesztőivé, gyermekeivé teszi. Ezeken keresztül lesz részes Isten szabadságában és dicsőségében a teremtett világ.

Kétségtelen, hogy erről a döntő átalakulásról Pál úgy szól, mint amely **Jézus Krisztus** által történik. Ő utána sóvárog a teremtett világ, ő viszi végbe az újjászületést, ő benne lehetünk Isten gyermekei. Ő Isten egyszülött fia, Isten igazi gyermeke. A teremtett világ reménysége **Krisztus visszajövetelében** való reménység és jövendője a Krisztusban, a **dicsőség Űrában** való megújulás,

Milyen szegényes és szánalmas önbiztatás ezzel szemben minden mi emberi reménykedésünk és minden emberileg tervelt jövendő! **Istenre, csak Istenre, egyedül csak a Jézus Krisztusban megoáltó Űrra** épülhet a mi reménységünk és tőle jön igazi jövendőnk. Ő szerez nekünk örömet a teremtett világ legkisebb részén keresztül is, még ha az hiábavalóság alá van is rekesztve. Ő ébreszt bennünk emberi reménységeket, szívünket megdobogtató és áldott jelekként. Ő engedi, hogy színezzük szívünk szerint egyéni jövendőnk és a világ jövendőjét. De mindezt azért, hogy ezek is emlékeztessenek arra az **igazi reménységre**, mely meg nem szégyenül és arra az **igazi jövendőre**, mely felülmúlja a legcsapongóbb képzeletet is. Igéjével visszatérít önmagához, aki kezdet és vég, élet, szabadság és dicsőség, mindörökké.

M. NAGY OTTÓ,

Odaáldozás.

„És áldozál velök az Úr előtt...!” Ez. 43:24 a.

Ezékiel próféta által tüzeni Isten a régi zsidóknak, a választott népnek ebben az Igében, hogy miképpen áldozzék kecskebakkal, kossal s más áldozati állattal, amikor felmegy Isten házába. S bár e helyen éppen az eljövendő templomban való áldozásról beszél, közöttünk még a gyermekek is tudják, hogy az áldozásnak ez a módja már a múlté. Tőlünk nem kívánja Isten, hogy valami állatot, akár egy galambot vagy báránykát is, hozzunk a templomba, mikor imádkozni jövünk.

De vajjon azt kívánja-e, hogy üres kézzel jöjjünk?

Hiszen még mi magunk is nem egyszer szegyenkezve érezzük, hogy olyan olcsó a mi istentiszteletünk, olyan könnyen jövünk a templomba. Legfennebb perselypénzt veszünk magunkhoz, de az is a lehető legkisebb, vagy sokszor azt is sajnáljuk, könnyen vesszük, elhanyagoljuk. Terhünkre van az énekeskönyvet vagy Bibliát is magunkkal hozni, pedig az is inkább magunkért van. És mikor a legbuzgóbbak vagyunk, mikor úgy érezzük, hogy menünk kell és hálát adunk Istennek egy hét sok-sok gazdag áldásáért, akkor nem egyszer rádöbbenünk: milyen üresen jöttünk az Úr elé! „Áldozál velök az Úr előtt!” — csendül fel a parancs. De mivel áldoztam? — kérdi nyugtalanul a szívünk.

Bizonyos, hogy hiábavaló lenne megpróbálni visszahozni a multat és báránnyal, kossal áldozni próbálni Istennek. Valami ilyenformát próbálnak a szombatosok, a szektáskodók, amikor a betűszerint a mózesi rendelkezésekhez akarnak visszamenni. S egészen nevetségessé válnak.

A mi igazi áldozati Bárányunk Krisztus. Es Ő megáldoztatott már, egyszer és mindenkorra, a Golgothán. A szó teljes értelmében ez volt egyedül kedves áldozat Isten előtt s ilyen értelemben áldozatról többé nem is lehet szó. A választott nép állat-áldozata is csak ennek az előképe, kiábrázolása volt tulajdonképpen. Sőt még ez se a legtöbbször, hanem a számító ember önigazolása: vitte a bűnös ember a maga áldozati bárányát, mert érezte, hogy tartozik Istennek, s mikor azt odaszentelte, azt hitte, mindent lerótt, minden rendben van. Istent azonban sem akkor, sem ma nem lehet emberi részről kifizetni. Ilyen áldozatra nincs szüksége, útálatos előtte, mint Kainé.

Nincs-e ma is példa erre? Dehogy nincs! Hány ember csalisa így ma is magát, mikor a konfirmációt letéve, vagy egyházi adóját kifizetve, szinte még dicséretet vár Istentől és az emberektől s valami belső önelégültséggel azt hiszi, hogy leróta Istennel szemben, amivel tartozott.

De nincs hát mód a mi részünkről semmilyen áldozatra Isten iránt? Minket semmiképpen se terhel már az áldozat parancsa: „Áldozál velök az Úr előtt!” Lehetséges-e, hogy Istennek ez a parancsa idejét multa volna?

Az igazság az, hogy Isten lényegében *akkor se* csak az állat részéről történő áldozatot kívánt, ez csak külső képe volt annak, hogy az ember más által való megváltásra szorul, s amikor egy igazi izraelita, egy Ábrahám vagy Noé áldozott, amit igazában Istennek szentelt, az nem is az állatja volt, hanem az ő hálája, szíve, önmaga. „Hálával áldozál a te Istenednek!” — hirdeti kifejezetten már a zsoltáríró is.

Isten tehát kíván tőlünk áldozatot s nem rajtunk kívüli állatot, hanem valami olyat, ami bennünk van, ami mi magunk vagyunk. A jelképre sincs szükség, nehogy megcsaljuk magunkat, nincs szükség, mert semmi sem nyilvánvalóbb az evangéliumból, hogy az egyetlen, amit Isten tőlünk kíván, hogy magunkat neki szenteljük. (Igy nincs szükség pl. arra, hogy valaki minden jövedelme tizedét aprólékosan Isten ügyére félretegye akkor, amikor egész életét arra tette fel áldozatul, vagy minden vagyonát szétosztani kész).

Ez a mi önátadásunk, hálaáldozatunk az, amit a Heidelbergi Káté ismételtelen is hangsúlyoz és így fejez ki: azért neveztetem kereszténynek, „mert hit által Krisztusnak tagja és így az Ő kenetének részese vagyok, azért, hogy az Ő nevét valljam, *magamat neki élő hálaáldozatul adjam...*”, majd ismét arra buzdít: „hogy magunkat hálaáldozatul neki szenteljük”.

H. J.

Régi szomorú tapasztalat, hogy nagyon sok szegény édesanya milyen megoldhatatlan nehézség elé kerül, amikor újszülött gyermeke számára ágyneműről és fehérneműről, szóval gyermek-kelengyéről kell gondoskodni. Nagyon sok szegény asszonynak az sincs, amibe a gyermeket bepólyálja. A szatmári ref. Lednybibliatör ezért határozta el a vándor-kelengye készítését, ami abban áll, hogy két-három kelengye garnitúrát készítenek, amit az arra rászoruló édesanyáknak a szükséges időre kikölcsönöznek. Amikor egyik helyen már nincs szükség rá, adják tovább a másik helyre.

A székesfehérvári ref. egyházközség a református templomban tíz napon át gyülekezeti evangelizáló estét rendezett. Az ígéhirdetés szolgálatát Béketi Benő lelkész-evangelizátor látta el. Az egyes esték tárgyai voltak: Miért van keresztényiség? Hol a hiba? A más mérték. A lemosolygott ellenség. Segíts magadon... De hogy? Isten megszólal. Miért küldte el Isten a Fiát? A tökéletes áldozat. Emberi válasz Istennek. Vesztek erőt... A templomi evangelizáció után minden este a templomban utóösszejövétel volt, melyen az úrvacsorai kérdéseket, a keresztényiség gyakorlati kérdéseit és az írásban feltett lelki és hitbeli kérdéseket beszélte meg az evangelizátor. Minden nap 6 óraker a kultúrházban hitmélyítő bibliaórákat tartottak, melyeken Pál apostolnak az Efezusbeliekhez írt levelével foglalkoztak.

Oh, én nyomorult ember!

A mai és a mindenkori ember nálánál hatalmasabb erők ütközőpontjában áll, melyek szelítségük vagy őszszeprevelik. Ez áll vezetőkre és vezetőkre egyformán.

Óriási világnézeti, politikai, gazdasági csoportok, érdekközösségek vannak kialakulóban, melyek szembenállanak egymással. És lehetetlen észre nem venni azt a zavarodottságot, kapkodó tájékozódást, mellyel az ember dönteni próbál egyik vagy másik mellett. Bármelyiket is igyekszik magáévá tenni, egész csomó érv szólal meg benne, melyek a másik csoport igazságát támasztják alá. És fordítva. Ebben az ide-oda üldözésben valami homályos sejtés vesz erőt az emberen saját tehetetlensége felől: milyen nyomorúságos az ember!

De vajjon különb a helyzete a biztosaknak, a határozottaknak, kik az emberiség egy-egy csoportját határozott ideálok szolgálatába állították? Az ideálokat alkotó ember hasonló a varázslóhoz, ki szellemet idéz fel és mikor az megjelenik, nem ura többé annak. Kénytelen látni, hogy a feldézett ideál hogy viszi szélsőségekbe, gyűlöletbe, gögbe, vagy háborúba azokat, akik szolgálatába szegődtek. Csak az ideálokat alkotó ember marad atul az ideálért való küzdelemben. Hovatovább kénytelen belátni, hogy nem tud önmaga lenni, mert felég embersége a gyűlöletben, a közömbösségben, a tekintetnélküliségben. A nemzeti gondolat nevében megtagadjuk az egyetemes emberi jogokat és fordítva: a humánus hangszólásával elvetjük a faj jogosultságát, ami pedig velünk született.

Igy kerülünk ellentmondásba egymással és önmagunkkal. Nálunknál hatalmasabb erők igaznak le, melyek azonban éppen nem világfeletti erők. Pedig az ember embervolta abban áll, hogy Isten uralkodásra teremtette a természet, a világ felett. De éppen csak ez az embert mivolta nem juthat szóhoz. Ezért azt mondhatjuk: az ember embertelen életet él. A szomorú pedig ebben az, hogy az a világ, mely szolgátságba dönti az embert, ez a mi világunk, melyet éppen mi alkotunk magunknak. Ellentmondásokkal teli világ ez a mi világunk, mert önmagunk sem vagyunk egyebek, mint merő ellentmondás önmagunkban; embertelen emberek vagyunk. A világban levő ellentmondások, melyek tépnek minket, csupán az ember létében levő ellentmondás vetületei, melyek keserű összeütközésekben figyelmeztetnek minket létünkben rejlő kérdésességünkre.

Ez az ellentmondás, mely az ember lényében van, annak az Istenből való elszakadásnak a következménye, melyet a Szentírás bűnnek nevez. Az ember szeretetre teremtett Isten és embertársal iránt. De az ember szeretni, tehát önmaga lenni csak akkor tud, ha életkapcsolatban van Istennel, kinek szeretetét tapasztalja. Ez az isteni szeretet nemcsak ajándék, hanem visszautasíthatatlanul kötelező erő a tovább-szeretésre. Az ember elszakadván Istentől, a szeretet forrásától szakadt el és értelmetlen, céltalan lényévé lett, mert hiszen többé nem tud igazán szeretni. Nem tud igazán szeretni, mert Isten, magát a Szeretetet kikapcsolta életéből. Az ember szeretetre teremtett. Ez adja meg az ember létjogosultságát, az élet értelmét, de viszont éppen szeretni képtelen. Ime minden ellentmondás gyökere: a bűn által az ember lényében és létében véghezvit ellentmondás. Az ember meghasonlott és meghasonlít állandóan önmagával. Szeretnie kellene, igaz, jó kellene hogy legyen, de visszautasította, kikapcsolta életéből Istent, Aki maga a Szeretet, igazság és a Jóság. Isten helyett alkot emberi szeretetet, igazságot és jóságot és kiküldte: ez Isten. Kénytelen így cselekedni, mert érzi, sejtí, hogy ellentmondásokkal teli világban, önmaga kérdésességében, az egész lét elviselhetetlenségében egyre csak világosabbá válik, letagadhatatlan lesz: embertelen életet él és ezen csak Isten segíthet. De az az út, melyet az ember alkot, saját igazságának, szeretetének, jóságának útja nem vezet Istenhez.

Az ember helyzete tehát ez: ellentmondásokban él,

holott harmóniára teremtett. Ki akarja küszöbölni az ellentmondást, de bármit tesz is, csak fokozza azt. Kénytelen Isten felé indulni, mert sejtí, hogy egész léte van veszélyeztetve. De az Isten felé vezető utat éppen az ember zárja el kényszerű módon bűnével. Mert a bűne természete az, hogy éppen akkor lesz legyőzhetetlenné, akuttá, amikor az ember szabadulni igyekszik tőle. Olyan az emberi élet, mint egy rozszant kád, mely éppen akkor omlik össze és mutatkozik meg javíthatatlansága, amikor szekerre teszik, hogy javítani vigyék. Az ember magától Isten felé is csak úgy mehet, hogy Isten ellen vonul fel. Istenhez akar eljutni, hogy szabaduljon kint az ellentmondásából, de Isten ellenségeként érkezik meg. — Minden út elzáratott az ember előtt, hogy kiküszöbölje az ellentmondásokat életéből. És a szomorú az, hogy az embernek keserű, mert kényszerű módon újból és újból végig kell járnia a titáni erőfeszítések útját, melyen minél magasabbra jut, annál mélyebbre zuhan vissza. Igen, mert ember!

Ebben a keserű körforgásban születik meg a panaszos kiáltás: „Oh, én nyomorult ember! Kicsoda szabadít meg engem e halálnak testéből?” Valóban szabadítóra van szüksége az embernek. Valakire, aki kívülről jön és szabadítást hoz akkor, amikor az ember magától nem képes szabadulni.

Jézus Krisztus felel az ellentmondásokból feltörő nyomorúságos kiáltásra és az Ő felelete tényleg szabadítja vele, elfött az emberért, az ember mellé állott. És ez azt jelenti, hogy Isten lett ismét az ember elszakadott életkerekének tengelye. A szétzilált élet értelmet kap Istentől. Megszűnnek az ellentmondások, ha Isten van velünk. Az egymásnak ellentmondó életformák nem változnak meg, de nem jelentenek többé problémát az ember számára. Akárhol állok is, Jézus arra ad erőt, hogy szeretni tudjam embertársamat ellentétes életfelfogása ellenére is. És ebben a szeretetben megtalálom önmagam. A világnézeti, gazdasági, politikai csoportok nem változnak és én — ahogy a legjobbnak látom — dönt-hetek egyik vagy másik mellett, vagy akár ütközőpontjukban is állhatok, de mindezekben nem őrlődik fel igaz emberségem, mert mindezek között is egy olyan minőséget nyertem Krisztustól, mely más, mint ez a világ, melyet ez a világ nem adhat és nem is vehet el, mert pártédeken felül embertársamban testvéremet látom a Krisztusban. Nekem pedig ez a minőség, a hitnek ez a minősége a fontos. Ebben a hitben is mindenkor okom van a kiáltásra, ha magamra nézek: „Oh, én nyomorult ember!” De mindenkor és éppen ebben a mélységben okom van az öröme is, ha elfordulok magamtól és Jézus Krisztusra nézek, a Szabadítóra: „Hálát adok Istennek a mi Urunk Jézus Krisztus által!”

KOZMA TIBOR.

A svéd fővárosban levő Olofiskolában érdekes kísérleteket folytatnak. A tanulókkal kezdetleges kis húros hangszereket készítenek, amelyeken azután a gyermekek kis dalokat játszanak. A tanulók egész zenekarokat alakítanak, karmesterük is gyermek s így fokról-tokra fejlesztik zenei tudásukat. Később a kicsinyek komolyabb hangszereket fabrikálnak és komolyabb zeneszámokat játszanak. Ezzel a módszerrel akarják megkedveltetni a gyermekekkel a zenét és a szakértők véleménye szerint így majd sikerül felébreszteni a fiatalokban szunnyadó zenei tehetséget. A gyermekek játéknak tartják a zenélést és a hangszerekészítést, amivel boldogan foglalkoznak. Az egyes tanítási órák között tíz-húsz percre minden tanuló előveheti hangszereit és játszhat rajta. Ezek a percek éppúgy üdülést, pihenést jelentenek az idegeknek, mint a tesznek a torna. Az érdekes rendezett előreláthatólag minden svéd iskolába bevezetik, aminek természetesen az iskolásgyermekek fognak legjobban örülni.

Szenvedés és dicsőség.

Ennek a két szónak belső összefüggése egészen különös. Mindenféle értelemben véve is a legritkább esetben maradhat el a dicsőség mellől a szenvedés, mint annak megelőzője, és talán egy emberénél élesebb szem azt is láthatná, hogy nincsen semmiféle szenvedés valamilyen dicsőség nélkül.

Összébb kell azonban húznunk a kört. Nézzünk csak — amennyiben megtehetjük azt — a magunk szenvedéseire és a reánk váró, vagy általunk elérhető dicsőségre.

I. Gondoljunk először a szenvedéseknek azokra a fajtáira, amelyek mindennapi életünket elkeserítik, annak összhangját megzavarják. Egyszóval arra, amit rendszeren a mi szenvedésünknek mondunk.

Talán senkit nem tudunk úgy kifagatni élete felől, hogy hamarosan elő ne kerülne valamilyen panasz, amely egy nyiltan, vagy titokban elhordozott szenvedésére utal. Ha a konkrét esetekre nézünk, úgy a szenvedéseknek számos fajával találkozunk. Egyik emberlársunk amiatt panaszkodik, hogy ő nem a neki megfelelő helyen áll, nem azt a munkát végzi, amelyet örömmel és kedvvel végezne. A másik a külső körülményekben látja háttérbeszorítottágának okát és hiabavalónak látja már a próbálkozásokat is egy rendes életforma megteremtésére. A harmadiknak egészségével van baja, vagy egy hozzá nagyon közelálló, neki igen kedves valaki állandó betegeskedése fekszik teherként a lelkén. A negyediket bilincsekbe verte valami olyan szenvedély, amely ellen immár hiába küzd, pedig maga is tudja, hogy az romlását fogja okozni. Az ötödik idegeit felőrölték a mindennap változó és mégis változatlanul rossz események: nem bírja már tovább ezt az állandó ideg-feszültséget. És így sorolhatnánk tovább a végtelenségig.

Beletorkollanak vajjon ezek a szenvedések valamilyen dicsőségbe? Ehhez a kérdéshez tudnunk kell azt is, hogy az így panaszkodó embertársaink mit neveznek dicsőségnek, milyen állapotot tartanak a maguk számára „ideálisan boldog”, tehát dicsőséges állapotnak.

Legjobban megközelíthetjük ezt a dicsőségképzeletet akkor, ha az iránt érdeklődünk, hogy milyen helyzetet, a világ milyen alakulását várják legjobban e szenvedők?

A felelet hamar kész: szabadságot várnak. Ez a szabadság a részletek aprópénzére váltva ezt jelenti: sokkalta jobb elhelyezkedési lehetőség, több és könnyebben megszerezhető pénz, mások feletti uralom, több kényelem stb.

Az a dicsőséges állapot tehát, ahol mindezek a szenvedések eltűnnek: az én országom, a hozzám hasonlóak uralma. Az az állapot, amikor az ember úgy érzi, hogy „az egész világot megnyeri”. Teljesen mellékes ekkor a mondat szükségképeni másik fele: „de lelkében kárt vall”. Ez nem látszik fontosnak és lényegesnek; nem is játszik talán senmi szerepet.

Ilyen dicsőséghez legtöbb esetben eljuthat, el fog jutni az így szenvedő. Csak az lesz nagy nyomorúsága, mikor éppen ez a dicsőség válik szenvedéssé számára.

II. Az igaz szenvedés ugyanilyen külső keretek között folyik le, mégis egészen más az indítóka és a belső tartalma.

Az igazi szenvedés nem emberi keresztek elviseléséből, hanem Krisztus keresztiének hordozásából áll. Ez a fogalom mindenki számára üres, aki még nem vesztette el a világot Krisztusért. Aki nem érezte meg, hogy Krisztus mellett lenni ezt jelenti: szembe állni az egész világgal, ellentétbe kerülni hivatalosan szentnek mondott szobásokkal és emberekkel: szemétnak tartani mások drága kincsét; ellentétbe kerülni a test és vér legbensőbb, legerősebb kötelékeivel.

Kezelheti-e másképp a világ, mint gúnnyal és megvetéssel azokat, akik nem hajlandók bekapcsolódni a nagy önrdek-körbe; hanem ehelyett mindent kockára

tesznek és mindent el is veszítenek, ami a világ szemében érték és jövő és pozíció? Várhat-e más, mint a testi lelki szenvedések különböző és egyre fokozódó fajtája arra, aki szembeszáll mindennel, ami Krisztus szerint hamis és hazug és a Krisztus bolondságában keres életet és megtartatást? Milyen jögon azonosítod a magad elgondolásait a Krisztuséival? — teszük fel a kérdést — és ugyanezt kérdezi a lélekretapadt bűn és az állandóan felőrő és visezatérő hitvány természet. Emlékezzünk Luther szavaira: „Ezek a takarók: bűn, halál, ördög és világ annyira beborítják az egyházat és a keresztyént, hogy az ember semmit sem láthat... csupán merő bűnt és halált és az ördög és világ merő gyalázkodását hallja. Itt ellenem áll az egész világ és minden, ami bölcs és okos csak van a világon, igen, saját eszem is megtagad engem — és nekem mégis szilárdan ki kell tartanom e mellett mondván: „keresztyén vagyok, megigazított vagyok és szent”. (Luther: Préd. Ésa. 9: 1 köv. alapján. Idézi Barth K.: A Szentlélek és a ker. élet című művében)

Mi adhat erőt és bátorságot azoknak, akik Krisztus gyalázatát hordozzák: Csak egy dolog: Krisztus dicsősége. Mert ugyanakkor, amikor a keresztfeszített gonosztevővel együtt elismerik „fájdalmaik árjában”, hogy ők ugyan méltán szenvednek, mert cselekedeteiknek méltó büntetését veszik: ugyanakkor Jézushoz is tudnak fordulni e lator példája szerint és kérni tudják őt: „Uram, emlékezzél meg rólam, mikor eljössz a te országodban!” Es hallják a biztatást is: „Velem leszel a paradicsomban!”

Ez a vígasztalás végighúzódik az egész Szentíráson. Az evangélium örömhírének tartalma és lényege ez. Ezért kiálthat fel Pál: „Tudom, hogy amiket most szenvedünk, nem hasonlíthatók ahhoz a dicsőséghez, mely nélkül megjelentetik”. (Róma 8: 18.)

A „megjelentetik” szó egyúttal a reménységben már megadott dicsőségre mutat. Hogyan is vállalhatná ember az emberi erőt annyira meghaladó szenvedések végtelen sorozatát anélkül, hogy a reményelt dolgoknak ez a valósága ne éltezné? És ez a reménység valóban nem szegyenít, nem is szegyeníthet meg soha.

A teremtet világ mindig is sóvárogva vár valamit. Mi azt hisszük: kis, emberi, önző céljaink beteljesülése az, ami miatt annyira sóvárgunk. Pedig az egész világgal együtt másféle szabadság: a Lélek szabadsága, a Krisztus szabadsága számára vagyunk mi teremtvé. Az emberi dicsőségek — nézzünk jól szét a mai Európában — rövid évek alatt porrá törnek és elmúlnak. Ez velünk éppúgy megtörténhetik, mint másokkal. Ha életünket ezekhez kötöttük: örök szenvedés forrásai lesznek számunkra éppen azok a dolgok és események, amelyek után leghevesebben vagyunk s melyektől mindent reméltünk, De Krisztussal lenni életben és halálban valóban: „örök dicsőség lesz az én nekem”.

Sipos Géza.

A szatmári Református Leányzövetség egy újabb szolgálattal jött segítségére egyházának, amikor a vasárnapi gyermekfelügyeletet megvalósította, ami abban áll, hogy a vasárnap délelőtti istentisztelet tartama alatt a leánybiblikör több tagja a templomban levő szülőök gyermekeire felügyel. Sok szülő ugyanis a gyermek miatt vagy kénytelen távol maradni a templomtól, vagy ha elhozza gyermekét, úgy az a figyelésben akadályozza. A kis gyermekeket a ref. leánygimnáziumban veszik át a leányok.

Érsekújvárott 250 év mulva újból megalakult a ref. egyház és már legutóbb 123 úrvacsorázó lélek örvendezett az Urban. Van már 50 hold földjük is. A hit-tanórákra 180 tanulójuk jár. Már kezd belsőleg megszerveződni az egyes egyesületeiben is. Kis temploma is igen kicsike már!

Német vélemény a francia reformátusok értékéről.

Franciaország váratlan összeomlását a legkülönbözőbb magyarázatok és találgatások kísérik a világsajtóban. Szakemberek és alkalmi újságírók, polgárok és katonák rengeteget foglalkoznak az újabb idők e „legnagyobb katonai katasztrófájával”. Egyik szerint a Maginot-vonal bevehetetlenségébe vetett bizakodás miatti könnyelműség, másik szerint a franciák híres léhasága és erkölcstelensége magyarázza meg leginkább ezt az összeomlást. A sok elméletből egy megállapítás mindenestre kiemelkedik: a francia vereség okait egy hosszabb történelmi folyamat eseménysorozatában kell keresni. Évtizedes, illetve évszázados multba kell visszamennie annak, aki a mostani elbukást mélyebb okaiban akarja megérteni.

Mikor a sok magyarázatot olvastam, eszembe jutott *Rosenberg Alfréd* egyik érdekes megállapítása, melyet a német nemzeti-szocializmus eme híres eszmehordozója a francia reformátusokról tett. Ez a megállapítás rendkívül érdekes és eredeti. Érdekes már azért is, mert a nemzeti-szocialista világnézet alapvető munkájában, a híres „Huszdik század mithosza” c. könyvben van, mely a harmadik birodalom egyik legelterjedtebb könyve. Több mint száz kiadásban jelent meg ez a mű és a mai német gondolkodás kialakulásában igen nagy szerepet játszott. Mondhatjuk tehát, hogy *Rosenberg* e könyvében tett megállapításai döntő módon határozzák meg a mai némettség felfogását általában a franciákról és a francia reformátusokról.

A *Huszdik század mithoszá*-nak szerzője már ezelőtt jó néhány évvel Franciaország történetét befejezettnek nyilvánította. És pedig azért, mert halálos betegségek csíráit hordozza magában. *Rosenberg* szerint ennek legmélyebb oka a faji gondolatról való lemondás volt.

Rosenberg Franciaország legértékesebb részének a hugenottákat — a francia reformátusokat — tartja. Igazi rokonszenve ezek felé irányul, mint akik a XVI. században még az „északi-germán” hatás képviselői voltak. *Le-fèvre d'Étaples*, *Briconnet*, *Faral*, *Berquin*, a francia reformáció eme híres előkészítői és hősei, *Rosenberg* megítélése szerint dicsőséges szerepet játszottak a XVI. század gondolkodásának történetében. A régi Franciaország minden hősiessége küzdött a vallásháborúkban. „A hugenotta párt ereje vezetőinek ügyes energiájában, az új életfelfogás által ihletett hősiességben és a régi vér felébredésében rejlett”. De a hugenották lemészárlása és könyörtelen üldözése kimerítette a francia vért. Ez a jelenleg még fokozódott a XVII. században, mikor a francia reformátusok százezrei vándoroltak ki

Hollandiába és Poroszországba. Az egész folyamat a *francia nemzet jellemének módosulására* vezetett. „Midőn a XVII. és XVIII. században a klasszikus francia filozófia megtámadta és újból szétverte az egyház dogmáit, — a róm. kat. egyházzal van szó — ez a filozófia bizonyára nagyon élénk szellemiségű és finomságú volt, de nélkülözte azt az igazi nemességét a gondolatnak, mely annyira megkülönböztette *Colignyt*, *Berquint* és *Condét*”. *Coligny* francia forradalma őszinte és erőteljes, az 1793-as forradalom pedig vérengző és meddő volt. A hugenották leyerése, ha nem is törte össze egészen, — de elsorvasztotta a francia faj életerejét. Azóta az igazi franciák, a régi francia nemesség maradványai, lassankint visszavonultak a közélettől. Így kerültek előtérbe az ügyvédek, a kalmárok és a szerencse-lovagok, mint a közélet urai, akik a pénz uralmát jelentik. Ezáltal a régi, valódi Franciaország egyre nagyobb mértékben pusztul el.

A faj- és véreleméletre vonatkozó rövid utalások kivételével a francia reformátusok emez értékelése a történelem kétségbe nem vonható tényein alapszik. Való igaz, hogy Franciaország nagyságának hanyatlását a hugenották százezreinek kivándorlása idézte elő. Ez az állítás első olvasásra túlzottnak és hihetetlennek látszik, de nem az. Az újkori francia történelem alapos vizsgálata kétségkívül igazolja.

A francia reformátusok a XVI. és XVII. század Franciaországának legszorgalmasabb és legkitartóbb polgárai voltak. Szorgalmuk és kitartásuk titka erős hitük volt mely az Evangéliummal való rendszeres táplálkozásból fakadt. Életmódjuk élesen elütött a könnyen teljesíthető római katolikus külsőségek híveinek életéből. Az élet kérdéseit kálvini komolysággal, sőt gyakran komorsággal fogták fel s ezt a komolyságot foglalkozásukba is átvitték. A virágzó papirgyártás, selyem- és kalapipar, számtalan más ipari és kereskedelmi foglalkozás a református komolyság és szakértelem eredménye volt. Gazdasági és erkölcsi szempontból egyaránt az ország legértékesebb rétegét képezték.

Ez ellen a réteg ellen indult meg az újkor legnagyobb és legrendszeresebb egyházüldözése. A jezsuiták vezetése alatti állam először tömegmészárlással, majd a XVII. században rendszeres visszaszorítással igyekezett kiirtani a reformátusokat. A reformátusok elnyomása miatt a XVI. század második felében nyolc vallásháború volt, — a háborúk 4 millió francia életét követelték áldozatul. A vallásháborúk kora 1598-ban a reformátusok jogait biztosító nantesi ediktum kiadásával zárult. De ez az ediktum még száz

évig sem állott fenn. Hosszú és aljas üldözés után 1685-ben XIV. Lajos király visszavonta. Ettől kezdve a francia reformátusok törvényen kívül állottak s az államhatalom képviselői úgy vadásztak rájuk, mint fenevadakra.

Az üldözés miatt mintegy 5—600 ezer francia református hagyta ott Franciaországot. Angliába, Hollandiába és Poroszországba mentek új hazát keresni. Anglia éppen háborúban volt Franciaországgal. Az angol hadseregben *Orániai Vilmos* alatt 735 francia tiszt szolgált. A francia bevándorlók átvitték Angliába a papír, selyem, vászon és kalapgyártás ismeretét és tapasztalatát. Munkásságuk révén az angol ipar ezekben a cikkekben a franciát visszaszorította.

Még nagyobb hatása volt a francia bevándorlóknak Poroszországban. Brandenburg területén 65 új iparágat honosítottak meg. A terméketlen, homokos földet termékennyé tették. Szorgalmuk és komolyságuk minden téren nagy előhaladást jelentett az őket befogadó Poroszországnak. *Rosenberg* szerint Poroszország 300 ezer francia reformátust fogadott be. A legnagyobb francia történétíró, *Lavisse*, megállapítja, hogy 1697-ben Berlin 20.000 főnyi lakosságából 4292 francia volt, — azaz minden ötödik lakos. Magdeburgban ugyanekkor 1087, Weselben 714 volt a bevándorolt francia reformátusok száma. Aki tudja, milyen volt Poroszország helyzete ebben az időben, az tudja mit jelentett emez új réteg letelepedése. A következő században Poroszország már nagyhatalom lett. És már kezdődött a gyűlölség a porosz és francia között. Bizonyára hozzájárult ehhez a sok, hazájából elüldözött, új porosz állampolgár lelkében lappangó keserűség is. Ez a keserűség csakhamar gyűlöletté változott és nemzedékről-nemzedékre öröklődött azoknak lelkében, akiknek ősei kénytelenek voltak a számukra mostoha Franciaországból elmenekülni.

Poroszország emelkedésével egyidejűleg

Franciaország a gazdasági összeomlás egyre mélyebb szakadékaiba zuhant. A kiüldözött hugenottákat senki sem tudta pótolni. Ipar, kereskedelem pangásnak indult. Az ország jövedelme nagyon összezsugorodott. A nyomor egyre nagyobb lett. A gazdasági összeomlást pedig végzetessé tette az, hogy a kivándoroltak erkölcsi és szellemi értékével az otthonmaradtok nem versenyezhettek. A szörnyű üldözés, a külső eszközökkel, külső vallási egységet erőszakoló politika a hitetlenségre és közömbösségre vezetett az ország lakosságának nagy többségét kitevő római katolikusoknál. Ez a fejlődés segítette elő a XVIII. század francia filozófusainak munkáját, mely a forradalmat szellemileg előkészítette.

A legnagyobb francia történétírók ilyenformán igazolják *Rosenberg* véleményét a francia reformátusokról és üldözésük következményeiről. *Lavisse*, *Michelet* és a többiek — egy-két kivétellel — mind ezen a véleményen vannak. Szépen fejezte ki ezt *Sorel* a *Le Temps* 1885. október 18-án megjelent számában, a nantesi ediktum visszavonásának kétszázadik évfordulóján. „Bármily nagy is legyen azoknak száma, akik elvesztek Franciaország számára (az üldözés miatt), ez mégis kevésbé fontos szilárd jellemük és lelkük értékéhez viszonyítva. Azok, akiknek választaniok kellett ledrágább javaik és lelkiismeretük között — és lelkiismeretüket választották, a hősiesség, kitartás és önzetlenség kincseit vitték magukkal. Hazájukban pedig olyan őrnt hagytak, amit semmi sem tud betölteni. A nantesi ediktum visszavonása Franciaország történetében egy félrecsúszást jelent. Ezáltal a haza talajában olyan hasadék keletkezett, amely folyton szélesedve, örvénnyé változott“. A történelem tanúsága szerint ebben az örvényben süllyedt el a régi Franciaország nagysága. Így lesz érthetővé a mai francia összeomlás.

Biró Sándor.

A francia protestántlizmus Isten kezében.

Az erdélyi református ember, de különösen református értelmiségünk mindig nagy érdeklődéssel fordult Franciaország sorsa felé. Ez érthető is, hiszen Kálvin János ebben az országban született és ezen a nyelven beszélt és írta meg alapvető művét az *Institution-t*.

Az idn francia nyelven hangzott el a genfi Istenfelszólások az a liturgia és agenda is, amelyeket mi ma — hitéletünk megújulásának jele képpen — használunk.

„Küldjetelek nekem fát s nyilakat faragok belőle“, Kálvinnak eme kijelentése után a genfi, majd moutaubani, párisi, strassburgi és montpelliéri theológiákon Mélvus Juhász Pétertől kezdve a magyar fluk egész se-rege tanult a mai napig.

Ki ne ismerné közülünk továbbá Marot Kelemen nagyszerű munkásságát az egyházi ének terén?

S vajjon a hitért való harcban, szenvedésben s a haldlíg hűséges krisztuskövetésben vannak-e még az egész földkerekségen velünk ennyire rokon hittestvéreink,

mint a francia hugenották? A Cevennes és a Garrigue hithősei, a Rabaut Pálok, a Court Antalok, akik jolytonos halálveszedelmek közt hirdették a Nantesi ediktum visszavonása után is Isten igéjét. Még akkor is, amikor XIV. Lajos fenyegető rendelete megjelenik: „Haldl bárkire, aki részvesz egy hugenotta összejövetelen“.

Vagy a Constance-torony hős hugenotta asszony rabját, akiknek szenvedését Krisztuson kívül, csak a tenger folytonos zúgása enyhítette s akik Marie Durand jelszavához: „Résistez“ haldlúig ragaszkodva követték Krisztusukat.

Ezt az eddig vázolt miniatúr történelmet nem csak ismerjük, hanem már vérünkbe is vált. Ennek dacára is fel kellett újltanom emlékezetünkbe, hogy kimondhassam: „Ime nekünk erdélyi reformátusoknak annak dacára, hogy Franciaország 42 millió lakosa közül csak 6—700 ezer református, mégis közünk van ennek a nagy nemzetnek sorsához.

Most keressük meg az okait annak a kibeszélhetetlen nemzeti összeroppadásnak, amely 1940 májusában és júniusában, rövid két hónap alatt érte a „gloire” francia népet.

A ma élő és a világtörténelem egyik legvéresebb illuzióját, egyfelől aggodalommal, másfelől reményekkel szemlélő emberiség kétségtelenül legnagyobb tévedése az, amikor a francia összeroppadást a Gamelin-féle, Moginot-vonalra támaszkodó, állóharc módszerben látja.

Nem! Ennek a roppant pusztulásnak az az oka, hogy a francia nemzet belső lelki korhadása — kívülről nem látható mértékben — olyan arányokat öltött, hogy egy ilyen megpróbáltatás következtében, a nemzet épületének teljesen össze kellett omlania.

Ezt a kétségtelenül súlyos tételt következő megfigyeléseimmel támasztom alá.

1. Franciaország háború utáni húsz esztendeje, a gazdagság dús talajában és a dicsőség melegítő fényében — csak arra volt jó, hogy a francia forradalom rossz oldalait és eszméit (a jókat egyáltalán nem) vigye bele a köztudatba és fejlessze ki a francia népben. Azok, amik 200 évvel ezelőtt a szellemi „splendid isolation”-ban élő encyclopedisták romboló gondolatai voltak, azok csak most értek el az egész francia néphez és lettek a népi gondolkodás megmérgezői.

Égalité, liberté, fraternité, hová lettek ezek a csodaszép jelszavak? Maga a francia is keserű gúnnyal így beszél róluk: „Égalité c'est pour les voyageurs du métró, liberté pour la police, fraternité n'existe plus.” Egyenlőség van még a földalatti vasút utasai számára, szabadság a rendőrség részére, de testvériség... nem létezik többé.

Ime ez a szomorú tréfa maradt mindabból, amellyel a francia forradalom ültőit boldoggá akarták tenni az eljövendő emberiséget. Az égalité, liberté, fraternité helyett a szellemi és erkölcsi szabadság lett divatú a francia nép körében.

2. Milyen hatással volt mindez a francia népre az utóbbi húsz év alatt?

Szomorú és megdöbbentő hatással. A népnek majdnem fele szakít az egyházzal (écraze l'infâme!) A nemrég még közel 40 millió francia katolikus közül ma már csak 20 millió maradt, a többi „libre penseur” szabad gondolkozó. Ezeknek a nyomására aztán szétválasztják az egyházat és az államot s a vallástanítást száműzik az iskolákból (école laïque).

Hogy milyen a mai francia tanítók és tanítók nevelése és gondolkodása, arról személyesen győződtem meg, amikor egy délfraanciaországi nagy tanítói gyűlésen, annak ünnepélyen egy tanítónő a következőket tartalmazó verset szavalta, amelyet azonnal fel is jegyeztem:

Ne félj gyermekem, én fogom a kezéd, ne nézz az égre ott semmi sincs, Isten csak a hazugoknak kincs. Ne félj amíg én fogom a kezédet.

A szavazatot a jelenlevő tanító és tanítónőcsereg viharos tapsal jutalmazta!

Érdekes és jellemző még megemlítenem azt, hogy Franciaország háborús belügyminisztere, Rotschild alias Mandel ezelőtt tíz évvel kikeresztelkedve, káprázatos vagyona segítségével szörnyű hadjáratot indított az ellen, hogy az állami iskolák (jelekezeti iskola alig van) tanulóival a lelkészek foglalkozzanak, őket vallástanításban részesítsék. T. i. csüörtök az állami iskolákban szabadnap lévén, ezt használták fel a lelkészek a laikus iskolákban való vallástanításra. Ez ellen küzdött Rotschild, hangoztatva, hogy a francia gyermekeknek nincs szükségük hitre, krisztuskövetésre, szeretetre, szállói tiszteltetre stb.

Isten megdöbbentő ítéllete, hogy a flandriai hadjárat idején ugyanez a Rotschild-Mandel, minisztertanácsal együtt minden este a párisi Notre Dame székesegyházban imádkozott az ország sorsáért.

Mindezek hatása továbbá, a lelkiélet elsilányodása mellett, a nép szabados erkölcsi felfogságában mutatko-

zott. Különösen a szabadkőműves sajtó buzdítására. Párisban az idegenek csábítására igen nagyszámú mulatót nyitnak, melynek műsorszámait az állati nivóndi is alább sülyeszítik az embert. A „fény városában”, a szerencsétlen tisztességes emigránsok mellett, a világ összes országából küzött szemétkerlőcsü „művészek” és kalandorok gyűlnek össze, hogy orgáikkal megdöbbenés az egész világot.

Mindezek hatása aztán a gyermektelenség rettenetes csapásában éri el tetőponját.

Fiatalt francia lelkész barátom beszélte el nekem kétségbeesetten, hogy 3000 lelkes falujában 5 család van 2–3 gyermekkel, több családnak van 1 gyermeke s a falu felének egyetlen gyermeke sincs. Én magam is egy biciklilitúra alkalmával találtam egy teljesen kihalt falut Nîmes környékén, amelyre ez volt kiírva: „Village à vendre” — eladó falu! Ennek okai: vallástalanság s ebből következő felelőtlenség, erkölcsi szabadság, továbbá az óriás városokba (Páris, Marseille, Bordeaux, Lyon) való bevándorlás s az ottani mulatozó, könnyű élet, ahol csak teher lehet a gyermek.

3. Ilyen körülmények között aztán természetes, hogy a francia kispolgárok és munkások körében olyan nagy mértékben terjedt el a kommunizmus, hogy ha ez a háború nem jön — egy pár éven belül — feltétlenül ök jutottak volna döntő uralomra.

Egy egész kötetre való példát tudnék felhozni arra, hogy mit értek a francia nemzet belső lelki korhadásán és pusztulásán. Am mindezekre legyen most elég az imént felvázolt, saját szemmel látott és saját füllel hallott néhány szomorú tény.

Most csupán csak egy kérdést szeretnék felvetni az olvasó előtt. Vajjon a mostani rettenetes nemzeti katasztrófa kárára vagy hasznára van és váltik e Franciaországnak? Vajjon ez a nagy történelmi megrázkodtatás pusztító vagy tisztító vihar volt számára?

A fentiek alapján én azt hiszem, ez a nagy nemzeti katasztrófa tisztító vihar volt, mely ennek a népnek csak hasznára válhat. Isten maga vette hatalmas kezébe ennek a népnek a sorsát, hogy megvédje a teljes romlásától, belső pusztulástól.

Rodinnak, a francia szobrászat büszkeségének, van egy csodálatos műve: hatalmas, fehér márványkézben nyugodt pihenéssel fekszik egy emberpár. Rodin művének ezt a címet adta: „La main de Dieu” — Isten keze.

A francia műtörténészek aszerint, hogy hívők vagy hitetlenek, különbözőképpen magyarázzák ezt a művet. A hívők szerint ez az isteni gondviselés, a hitetlenek szerint nem más, mint vaksors, melynek kezéből, bármint erőlködik is, nem tud kiszabadulni az ember. Most végre bizonyára megérezte a francia nép, hogy Isten ítélő, de megtartó kezébe került. Ebből a tudatból bizonyára Isten felé indulás és új nemzeti élet virágzik ki.

Ezt azonban az egész nép életében a régi belső korhadás, a hitetlenség, az erkölcstelenség és a széthiús helyett bűnbánat, Isten és a felebarát szeretete kell, hogy felváltsa. Senki sem kételkedik, hogy a szenvedések nehéz órái következnének e nép számára, de ahogy ök szokták mondani:

„Où est l'amour, là est aussi le risque. Parce que Dieu est amour, nous devons porter la croix.” — Ahol szeretet van, ott kockázat is van. S mivel Isten szeretet, nekünk hordoznunk kell a keresztet.

Igen, a francia protestánsizmus Isten kezében van. Brassó, 1940 július 2. FARKAS JENŐ.

Németországban az iskolai szünidőket a mezőgazdasági termelés szempontjainak rendelték alá. Ebben az évben a nyári vakáció 49 napig tart, az őszi szünidő pedig 15 napig. Mindkét szünidőt úgy osztották be, hogy a diákság nyáron az aratásnál, ősszel pedig a kapásnövények betakarítási munkálatainál segídhessék.

Irodalom és Művészet

Előfizetési felhívás.

Egyházi beszédeimből: „Ime az ember, ime az Isten“ cím alatt egy kötetet óhajtók kiadni, amennyiben az előfizetések azt lehetővé teszik. A négy részből álló kötet, összesen harminc beszédet tartalmaz; ezek közül hét Istenről, hat az anyaszentegyházról, nyolc a parancsról és kilenc az emberről szól.

Az előfizetési díj 100 lei, ami fizethető készpénzben, a könyv átvételekor, vagy a kongruából való levonás útján.

Előfizetéseket elfogad lapunk kiadóhivatala is.

Testvéri köszöntéssel:

Sinka József

H I R E I N K

A pápai főiskolai letelepítési bizottság folyó évi június 25-én tartotta ezidei utolsó ülését, melynek legfontosabb tárgya a tanév folyamán végzett gyűjtésről való beszámolás, majd az összegyűlt összeg felett való rendelkezés volt.

A theologiai és gimnáziumi tanári testületnek a theologiai ifjúsággal együtt végzett gyűjtése 850, a gimnáziumi ifjúság gyűjtése 1363, a Nőnevelő-intézet tanári karának és a tanítónőképző-intézet ifjúságának a gyűjtése 300, a polgári leányiskola gyűjtése pedig 1940 P volt. Összesen gyűjtöttek 253240 P-t. Ebből az összegből 2500 P-t juttattak két telepesnek; mégpedig a Rónafőn (Moson vm.) letelepítendő Kovács Gyula 11 gyermekes, ref. földmivesnek 1500 P-t, a Tótvázsony (Veszprém vm.) községben letelepítendő ref. testvérnek 1000 P-t. Ez utóbbit a telepítési bizottság ügyvezetője, Nagy Jenő tanár Szabó Géza tótvázsonyi lelkes úrral egyetértőleg fogja kiválasztani.

A bizottság továbbra is folytatja munkáját és az eredmény fokozása céljából a tanári testületek és a vezetésük alatt álló ifjúság buzgóságához folyamodik. De emellett más erőforrásokat is igénybevesz, hogy a mozgalom minél szélesebb körben terjedjen. E célt szolgálja az ősz folyamán megrendezendő kirándulás a telepes helyekre, melynek kidolgozására és előkészítésére az ügyvezetőt kéri fel. Ennek a célnak szolgálatában áll az a ténykedés is, amelyet a theologiai ifjúság a nyár folyamán fejt ki a mozgalom megismertetése és terjesztése érdekében. Ilyen irányú ténykedés volna a jövő tanév befejeztével megvalósítandó munkatábor, aminek előkészítéséhez a bizottság már a következő tanév elején hozzáfog.

A magyar tehetségkutatásban értékes és példás munkát folytat a négyszázéves sárospataki kollégium a zsellérek, mezőgazdasági napszámosok és nincstelen magyar parasztok gyermekei között található értékek felkarolására. A kollégium tandrait az a gondolat vezérli, hogy addig, míg a nehéz anyagi helyzet miatt nem ülhet mindenki szabadon a művelődés lehetőségeinek asztalához, megbízható, célludatos és megszervezett tehetségkutatásnak kell eldöntenie, hogy a társadalom intézményes segítsége kiknek teremtsen meg a felmelkedés lehetőségeit. A másik szempont a középosztály felrészítésének szükségessége. Középosztályunkban ugyanis a gyermekáldás olyan csekély, hogy nem elegendő önmaga pótlására. Ennek a felrészítésnek a legtermészetesebb forrása a magyar nép.

A tehetségkutató munkával ma már 24 olyan kitűnő növendéke van a sárospataki gimnázium első öt osztályának, akik anélkül soha sem kerülhetek volna be a középiskola padjaiba. A tehetségkutatás munkájában először a lelkészek és tanítók segítőkészsége. Ezek gondosan megfigyelik tanítványukat s tanulmányozással, egyéni irányítással teljes mértékben meggyőződnek arról, hogy valóban az átlagosnál nagyobb, értékesebb teljesítményekre lehet-e számítani az illető növendékeknél. Ha igen, akkor bejelenti tehességvizsgára.

A vizsgának két része van. Az egyik a selejtező rész, írásbeli tételek kidolgozásából áll. Ez a gyermek falujában történik a lelképásztor és a tanító felügyelete mellett. Az így elkészített dolgozatok alapján a kollégium tanári karából alakított állandó vizsgabizottság kiválaszt 20–25 növendéket s azokat behívja Sárospatakra a vizsga folytatására. Ennek a szóbeliből és írásbeliből álló második vizsgának a kérdéseit és feladatait nagy körültekintéssel, a legújabb lélektani és pedagógiai kutatások eredményeinek a felhasználásával állítja össze a bizottság, mely a vizsga után gondos mérlegeléssel állapítja meg nemcsak a növendékek rangsordát, hanem azt is, hogy kit érdemes beemelni a gimnázium közösségébe. Az így bekerült gyermekeket a tanári kar tovább is különösen nagy figyelemmel kíséri. Valamennyiükről külön anyakönyvet vezetnek s gimnáziumi pályafutásuk után is figyelmesen fogják nézni sorsukat, elhelyezkedésüket, érvényesülésüket s munkájukat az életben.

A tehetségkutatással kiválasztott gyermekek neveltetésére a kollégium mozgalmat indított s a társadalom segítségét annyira megnyerte, hogy gyűjtésből a mi pénzünk szerint mintegy 300 ezer lejes évi alapot hozott össze. Megható a magyar társadalom minden rétegének a megértése. Például abban a községben, ahonnan egy szellérgyermek felvételre kerül, rendszerint nem akad egy ember sem, aki ha csak néhány fillérrel is, hozzá ne járulna a gyermek tanítási költségeihez.

A sárospataki példa szépen hat. Ez év szeptemberétől kezdve már öt magyar gimnázium fog folytatni hasonló tehetségkutatást s remény van arra, hogy néhány esztendő alatt az egész országot behatározza a tehetségkutatás mozgalma s egy-két évtized múlva a magyar középosztályt jótékonyan fogja felrészíteni az ily módon belekerült száz és száz magyar észjárású, pihent szellemű komoly tehetség.

Presbiterek családlátogatásai. Pünkösöd hetében a kaposvári egyház presbiterel és a lelképásztor 350 családot látogattak végig. Mindenütt örömmel és szeretettel fogadták őket. Ezeket a látogatásokat folytatni fogják.

A Genfben megjelenő La Semaine Religieuse de Genève szerkesztője, Vallette lelkész, elhalálozott. Sajnálattal értesülünk, hogy e miatt és a háborús viszonyok következtében a lap június végével beszűnteti megjelenését. A fennállása 88-ik évében levő hétfelap sokszor közölt a magyar református egyház köréből is híreket. Volt idő, mikor rendes levelezője volt nálunk. Nagy veszteség a világ protestáns sajtójára, hogy ez a tekintélyes és megbízható híreket közlő lap ezekben a nehéz időkben nem hallathatja szavát.

„Amerika földjén idegen test sokáig meg nem élhet”. Hogy ez a mondat milyen aggasztóan igaz, azt nem kell bővebben vitatnunk. Tény, amivel le kell számolni a magyarságnak. Nemrégiben — csupa próbaképpen — magyar levelet írtam egyik kinti rokonnak. A válasz az volt, amit sejtettem: szemrehányás, mivelhogy a levelemet egy, a város másik felében lakó ismerőssel kellett angolra fordíttatnia. Az egyházmegek espereseinek, tisztségviselőinek jelentéseiből is az világlik ki, hogy az amerikai magyar egyházi élet volta-képpen nem más, mint egy szakadatlan birkózás az asszimiláció rémével. Igen, rém az asszimilációs veszély: nesztelen léptekkel onson be az amerikai magyar házába és ha akarja, ha nem, inficiálja, illetve közömbösíti az óhazai beoltást, amit méreteken, formákban, érzésekben, gondolatokban és látásmódban kapott. Detroitban a magyar gyülekezet mellett megalakult az angol gyülekezet, persze magyar származású amerikaiakból, akik már elfelejtették a hazai nyelvet. „Vasárnapról vasárnapra megteelik a templom íjjakkal, igen sokan kórástól olyanokkal, akik nem is magyar születésűek, hanem az elkerülhetetlen nemzetközi házasságok révén léptek szorosabb kapcsolatba magyarságunkkal”. Az egyházakban általános a panasz, hogy a nyári és a szombati magyar iskolákba járó gyermekek száma egyre szembetűnőbben apad, mindkevesebben vannak, akik szükségét látják annak, hogy az angol nyelv mellett a magyart is elsajátítsák. Jóllehet, a konfirmandosok oktatására minden gyülekezetben nagy gondot fordítanak, csaknem kivétel nélkül mindenütt ötvenszázalékos ki-egyeztést kell az oktatóknak tennie a magyar nyelv kárára az angollal szemben. „A baj ott jött be, hogy ezek a konfirmálandó serdülők megismerkednek az amerikai szokásokkal, ahol minden előkészítés nélkül, egyszerű vallástétel alapján, a hozzá intéző kérdésekre csupán „igen” után erősítik meg hitében s hatalmazzák fel a szent jegyekkel való élésre”. Természetesen a magyar ifjúság is kényelmesebbnek találja ezt a módszert.

Ami a vasárnapi istentiszteletek látogatását illeti, Amerikában is ugyanaz a helyzet, mint nálunk. Sátoros ünnepeken még csak megtekinnek a templomok. „Több helyen bizony a rendes vasárnapokon a látogatók száma igen gyér; a hétköznapi istentiszteletek tartását pedig a legtöbb helyen még csak meg sem kísérik, vagy ha megkísérik, látogatók hiányában csakhamar abba is hagyják”. Az úrvacsorázás dolgában sem jobb a helyzet. Átlag azonban minden bejegyzett egyháztagnak évente kétszer vesz úrvacsorát. „Még mindig megvan az a szomorú jelenség, hogy az úrvacsorázó istentiszteletekről a gyülekezet jórésze kimegy anélkül, hogy úrvacsorát venne. Legalább is egyetlen helyről sem kaptam olyan jelentést, amely ennek a rossz szokásnak a teljes orvoslásával dicsekednék”.

A vasárnapi és ifjúsági munka amerikai magyarjainknál sokkal élénkebb és hatásában szembetűnőbb, mint idehaza. Az egyház világosan látja a helyzetet, hogy léte, pontosabban keresztényen magyarsága forog kockán ennél a tétnél. A vasárnapi iskola célkitűzése odaát lényegesen tágabb, mint nálunk: ott nemcsak a hitben kiskorúaknak a vallásos ismeretbe való bevezetését célozza, hanem a faji őntudat alapjainak a lerakását is szolgálja. A CE ifjúsági munka célját és eszközeit tekintve, azonos a mi KIE-kel, csak — érthető — a magyarságtudat elmélyítése ott problematikusabb, lelkesebb. Női egyesülete is kivétel nélkül minden egyháznak van. A nőegyletek a jótékonykodások mellett főképpen az egyházi anyagi stabilizálását munkáló teák, vacsorák, kirándulások stb. megrendezésével foglalkoznak. Az egyletek működése nélkül anyagi romlásba zuhannának kinti egyházaink. (Gondoljuk csak el, hogy majdnem teljesen önfennartók odaát a gyülekezetek, bár nem szabad elhallgatnunk azt sem, hogy a Reformed Church Belmissziói Tanácsa az elmúlt ötven esztendő alatt kb. egymillió dollárral segítette, illetve segíti még ma is magyar gyülekezteinket). A szertelvendégségek, gyülekezeti estélyek gyakori alkalma-

zása ott méginkább az egyház elvilágiasodásához vezet, mint az Óhazában. Annak megvilágítására, hogy az elvilágiasodás veszélyével mennyire tisztában vannak amerikai lelkipásztoraink, hadd idézzek dr. Tóth Sándornak, az Isten Országát Szolgáló Bizottság elnökének szokatlanul bátor, fiatalosan harcos jelentéséből pár részletet: „Túlságosan sok engedményt tettünk a világnak, mit a többség nevében nemcsak mentett, hanem indokolt is az a kötelezettség, ami elé faji összetartásunk feladatai állítottak. Így eshetett meg, hogy egyházaink oly nagy mértékben elvilágiasodtak, hogy sok helyen már menteni sem lehet életük gyakorlásának ily módjait”. „Hiveink nagymérvű elvesztése nehezebbé tette egyházközégeink fenntartását és mi ennek következtében még nagyobb mértékben vettük igénybe a világ pénzszerzési eszközeinek alkalmazását. Ahelyett, hogy Úrunkhoz fordultunk volna utasításokért: magához a Sátánhoz mentünk iskolába és tőle tanultuk el, hogy milyen fogásokkal lehet megtölteni kiürült pénztárainkat. Rettegünk attól a gondolatól, hogy vajjon hány templomban fognak megint korházat Uruk, — mert nem ismerhetné el az Imádság házában azoknak a templomait, akik ilyen szegényteljes tanubizonyoságot tesznek Isten iránti bizalmatlanságuk felől!”

Amelyik egyházban nincsen belmissziói tevékenység, az nem fejlődik. Különösen áll ez Amerikára, ahol nincs kötelező egyháztagság s a lakosság fele semmiféle egyházhoz sem tartozik. A tegnap még virágzó ipartelepek lakatlanná válnak s máról-holnapra új városok bujnak elő. A nép ennek megfelelően hol itt, hol amott üt tanyát, van úgy, hogy egy életre, de az is megesik, hogy csak hetekre. S ha valahol, úgy Amerikában nem nézheti tétlenül a lelkipásztor a magyar reformátusság hullását, áthasonulását. Ugy hiszem, nem lesz érdektelen, ha a belmissziói bizottságok néhány érdekes javaslatát — hacsak szemelvényesen is — ismertetem: 1. Bőjti időszakokban az egymáshoz közel fekvő gyülekezetek lelkeszei cseréljék fel egymással szószékeiket. 2. A gyülekezetek vegyék igénybe dr. Tóth Sándor evangélicációs szolgálatát. 3. Az amerikai magyar református gyermek számára készítettessék egy új, korszerű konfirmandus káté és kézikönyv magyar és angol nyelven. 4. Állítsassék fel egy állandó traktátus bizottság, amelynek tagjai gondoskodnának arról, hogy legalább kétszer évente egyháztagsaink lelki szükségleteit szolgáló iratok adassanak ki. 5. Ajánlják annak a régi tervnek is a megvalósítását, hogy az idősebb egyháztagok kezébe magyarnyelvű házi áhitat tartására alkalmas vezérfonalat adjanak ki. 6. Sürgetik a konferenciák rendezését.

Az egyházak jelentéseit olvasva, ámulattal látjuk, hogy micsoda emberfeletti munkát végeznek kinti lelkipásztoraink, hogy a gyülekezeti életet virágzóvá és evangéliumivá tegyék. S ámulatunk csak növekszik, ha elgondoljuk, hogy a Magyar Egyházkerület legnagyobb gyülekezete, a toledo-i is csak 340 tagot számlál! Bizony, centekből, áldozatos szívjóságból csudálatos dolgokat tud cselekedni az Úr!

Most még csak a lelkes nyugdíj- és gyámintézet-ről akarok pár szót szólni: Tervbe vette az egyetemes zsinat, hogy 1940-re felállítja az új Egyesült Nyugdíj-intézetet, amelynek célja: jobban gondoskodni az elöregedett és munkaképtelen lelkészekről, azok özvegyei- és árváiról. Tagja lehet minden felszentelt lelkész. A nyugdíjba-vonulás kora 65 év, az eddig érvényben levő 70 helyett. Egy lelkész tehát, aki 25 éves korában kezdi meg hivatali működését és állandós évi fizetése 1250 dollár, 65 éves korában, ha nyugdíjba vonul, 674 dollárt kapna. Özvegye a halálozás idején élvezett fizetés 60 százalékát kapja nyugdíjképpen. A lelkészárvának 18. életkorukig folyósítják a nyugdíjsegélyt.

Az egyház szolgálainak munkássága egyre jobban átterelődik a szociális térre. A templommal csaknem egyenlő fontosságú az egyházi iskolaterem és a gyülekezeti terem, az egyháztagok szociális tevékenységének színtere. Persze az „tettel való eme kényszerű meg-

alkuvás" habár sikereket hoz is az egyházi élet külső megnyilatkozásaiban, de nem jelent mindig haladást Isten országa építésében! F. D.

A nyolcosztályú népiskolák életrehívása évtizedes törekvése volt a magyar kultuskormányának. Megvalósítását egyfelől a tantervek hiánya, illetve túlzásfóltsága, másfelől pedig a mezőgazdasági szegény népesség aggodalmi akadályozták. Ez a réteg a gyermekeit a tavaszi és az őszi idényben nem tudja nélkülözni a maga kis gazdaságának munkáltaiban. Most, hogy a Klebelsberg-től felépített ötezer népiskolai egységet újabb 2400 egységgel sikerült szaporítani s további ezer tanterem építése van még tervebe véve, az első akadály ledől.

A törvény az új nyolcosztályú népiskolákban a felső tagozat, vagyis az V—VIII. osztályok szorgalmi idejét hat hónapban állapítja meg s tanterv tekintetében is különbséget tesz a falusi és a városi népiskolák között. E két népiskola tanterve annyiban tér el egymástól, hogy a közszereti tárgyakon felül a falvakban mezőgazdasági, gyakorlati ismereteket, a városokban általában gazdasági, ipari és kereskedelmi ismereteket fognak tanítani. A nyolcosztályú népiskola bevezetésének megvalósítása öt esztendőre van tervezve. Ez év szeptemberében körülbelül 3800 iskola kezdi meg a nyolcosztályos oktatást. Ez azt jelenti, hogy a mai 959.760 népiskolai tanuló közül 524.000 számára már is alkalom nyílik, hogy a hetedik és nyolcadik osztályokat is elvégezhesse.

Spanyolország az idén ünnepli a legelső szabadlevegős iskola ötvenedik évfordulóját. Ezt az újítást *Don Andres Manjon* kanonok, a granadai egyetem jogtanára vezette be. E kiváló tudós nagy figyelmet szentelt az egészségügynek s kivált a testnevelés szempontjából azt kívánta, hogy az összes iskolák, még az egyetem fakultásai is, lehetőleg vidéken, egészséges környezetben fejtsék ki működésüket, elemi iskola pedig még a nagyvárosokban is külterületeken, kertek közepette, vagy közelében állíttassék. „Az iskola legyen olyan, mint a szanatórium, ez pedig nincs jó helyen a poros, füstös városokban. Mindenik iskolának mezőgazdasági gyakorló területtel és játszótérrel is kell rendelkeznie. Vidékre tehát az iskolákkal, az egészség, játék, nevelés és a munka érdekében!” E kijelentések mutatják, mennyire modern felfogásnak hódolt *Manjon* kanonok, akinek különös érdeme még az is, hogy felismerte a játék nevelő értékét és előfutára volt a cselekvő iskolának.

Svájcban a német kantonok református egyházai évente közzéteszik a kitérések és áttérések számát. legújabb kimutatás szerint 1939-ben Aargau, Schaffhausen és Basel kantonokban 31 protestáns lett római katolikussá és 173 római katolikus lett protestánsá.

Középeurópában a Bibliát a múlt évben sokkal nagyobb számban vásárolták, mint 1938-ban. Németországban 280.000 példány került forgalomba, amely épp kétszerese az 1938-inak. Magyarországon 169.000 Bibliát és bibliarészt adtak el, ez több mint kétszerese az előző évnek. Csehországban 50 százalékkal, Lengyelországban 250 százalékkal, Latviában és Litvániában 60 százalékkal emelkedett az eladott bibliák száma. A Brit és Külföldi Bibliaterjesztő Társulat Barth Károly baseli tanárt és Keller Adolfot, a genfi Protestáns Központi Segétyiroda vezetőjét tiszteletbeli tagjaivá választotta.

Bodajkon a KIE tagjai házépítéssel foglalkoznak. Az elmúlt évben egy hold kukoricaföldet béreltek. A bérlet tiszta jövedelmét a ház alapjára fordítják. Tavasszal megkezdik a házépítést.

Az ember nem számíthat hálára. Ha valaki azért tesz jót, hogy meghálálják az emberek, nagyon csalódik. Sohasem lehet az emberi hálára számítani. Annál jobban esik viszont, ha jótette nyomán hálát tapasztal az ember. Ez történt a lugosi ref. lelkipásztorral is. Több év-tizeddel ezelőtt egy teljesen elhagyott árva kis gyermeket fogadott be házába s fölnevelte. Eletútja az árvát később másfelé vitte. Senki nem hallott róla. Lassan az emlékezete is feledésbe ment. S ime nemrég jött hír szárnyán az üzenet, hogy a volt árva, aki jómódu ember felesége lett, elhunyt és halála előtt egy szép házat hagyott az egyházközségre, hogy Isten iránti háláját kifejezze.

Az orosz istentelenek újabb fogalmazásu 10 parancsolata, melyet német, lengyel és ukrán nyelven 1 millió 200 000 példányban dobtak az érdekelt vidékekre:

1. Az igazi ateista nemcsak ismeri Darwin tanításait, hanem fegyverrel is harcol érte.
2. Meggondolandó, hogy minden lelkész, még ha rajong is Oroszországért, ellensége Sztalinnak, a kommunizmusnak és az ateizmusnak.
3. Mindenn templomot nem kell lerombolni, néhányat meg kell hagyni műemléknek.
4. Minden olyan gyermeket ki kell ragadni a családjából, ahol vallási szokásoknak hódolnak.
5. A nemzetközi istentelenek ereje nemcsak elméletre van alapítva, hanem a nemzetközi ateizmus fegyveres erejére is.
6. Sztalin fel van jogosítva arra, hogy a Szovjet érdekekben barátokat kereshet ott ahol akar, lehetnek fascisták, anarchisták, vagy nemzeti szociálisták.
7. A német-orosz meg nem támadási szerződés Sztalin zseniális műve.
8. Az orosz külpolitikát Sztalin és társai irányítják.
9. Az ateizmus halálra is kész önkénteseket kíván, másképpen nem győzhet.
10. Sztalinnak mindig zseniális gondolatai vannak, mindig helyesen gondolkodik és cselekszik.

Lägerlöf Zelma, a világhírű svéd író, aki a Nobel-díjat is megnyerte, amint közöltük már, nem régen meghalt. Ebből az alkalomból írják róla a lapok, hogy mily hűséges volt a bibliához. Tízéves korában apja súlyosan megbetegedett s ő akkor elhatározta, hogy végigolvassa a bibliát. Hetekig — naponta több órán át — olvasta az írást, semmit sem hagyva ki s mire készen lett, édesapja is meggyógyult.

Szerkesztésért felel: DR. TAVASZI SÁNDOR.